

Dr. Özge Ay

**OTOMOTİV SEKTÖRÜNDEKİ DAĞITIM
SÖZLEŞMELERİNDEN KAYNAKLANAN
HUKUKİ İLİŞKİLERİN REKABET HUKUKU
DÜZENLEMELERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
İÇİNDEKİLER.....	IX
KISALTMALAR.....	XXI
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM GENEL OLARAK DAĞITIM SÖZLEŞMESİ

§1. DAĞITIM KAVRAMI VE DAĞITIM SÖZLEŞMESİ ÇEŞİTLERİ.....	11
I. DAĞITIM KAVRAMI VE TERMİNOLOJİ	11
A. Dağıtım Kavramı ve Dağıtım İlişkisinin Tarafları	11
B. Dar ve Geniş Anlamda Dağıtım Kavramları	16
II. DAĞITIM SÖZLEŞMESİ ÇEŞİTLERİ VE BU SÖZLEŞMELERİN BİRBİRİYLE KIYASLANMASI.....	24
A. Dağıtım Sözleşmesi Çeşitleri	24
1. Basit Dağıtım Sözleşmeleri	25
2. Münhasır Dağıtım Sözleşmeleri ve Tek Satıcılık Sözleşmesi	26
3. Seçici Dağıtım Sözleşmeleri.....	31
4. Franchise Sözleşmeleri.....	35

B. Dağıtım Sözleşmelerinin Birbiriyle Kıyaslanması.....	38
1. Sağlayıcı ve Dağıtıcının İlişkilerinin Yoğunluğuna Göre	38
2. Sağlayıcının Fikri ve Sınai Unsurlarının Kullanımına Göre.....	42
§2. DAĞITIM SÖZLEŞMESİNİN TANIMI, HUKUKİ NİTELİĞİ VE ÖZELLİKLERİ	44
I. DAĞITIM SÖZLEŞMESİNİN TANIMI	44
II. DAĞITIM SÖZLEŞMESİNİN ÖZELLİKLERİ.....	48
A. Çerçeve Sözleşme Niteliğinde Olması	48
B. Sürekli Borç İlişkisi Doğuran Bir Sözleşme Olması	50
C. Dağıtıcının Kendi Nam ve Hesabına Hareket Etmesi	52
III. DAĞITIM SÖZLEŞMESİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ	53
A. Genel Olarak.....	53
B. Sözleşmenin Hukuki Niteliğinin Tespiti	57
IV. DAĞITIM SÖZLEŞMESİNE UYGULANACAK HÜKÜMLER...61	
V. DAĞITIM SÖZLEŞMESİNİN ŞEKLİ.....	68
§3. OTOMOTİV SEKTÖRÜNÜN GENEL GÖRÜNÜMÜ VE OTOMOTİV DAĞITIM SÖZLEŞMELERİ	76
I. OTOMOTİV SEKTÖRÜNÜN GENEL YAPISI	76
A. Motorlu Araç ve Yedek Parça Üretim Faaliyetleri	79
B. Motorlu Araç Dağıtım Faaliyetleri.....	82
C. Motorlu Araç Satış Sonrası Hizmetleri	85
D. Motorlu Araçların Yedek Parçalarının Dağıtım Faaliyetleri.....	89
II. OTOMOTİV SEKTÖRÜNDEKİ DAĞITIM SÖZLEŞMELERİNİN VE OTOMOTİV DAĞITIM FAALİYETİNİN ÖZELLİKLERİ	91

İKİNCİ BÖLÜM
OTOMOTİV SEKTÖRÜNDEKİ DAĞITIM
SÖZLEŞMELERİNE İLİŞKİN REKABET
HUKUKU DÜZENLEMELERİ

§1. GENEL OLARAK	103
I. REKABET İHLALLERİ.....	104
A. Rekabete Aykırı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar.....	104
1. Teşebbüs ve Teşebbüs Birliği Kavramları.....	104
2. Anlaşma ve Uyumlu Eylem Kavramları	112
a. Anlaşma Kavramı.....	112
b. Uyumlu Eylem Kavramı.....	114
3. Rekabet İhlallerinde Rekabeti Sınırlayıcı Amaç ya da Etki ..118	
4. Yatay ve Dikey Anlaşma Ayrımı.....	122
a. Yatay Anlaşmalar	122
b. Dikey Anlaşmalar.....	128
B. Hakim Durumun Kötüye Kullanılması.....	130
1. Kavram.....	130
2. Hakim Durumun Tespiti.....	134
C. Yoğunlaşmaların Denetlenmesi.....	139
II. MUAFİYET REJİMİ.....	145
§2. AVRUPA BİRLİĞİ'NDE OTOMOTİV SEKTÖRÜNDEKİ	
DAĞITIM SÖZLEŞMELERİNE İLİŞKİN REKABET	
HUKUKU DÜZENLEMELERİ.....	149
I. GENEL BİLGİ.....	149
II. İLGİLİ MEVZUAT	152
A. Genel Olarak	152
B. İlgili Tüzükler	155
1. AB Komisyonunun 123/85 Sayılı Tüzüğü.....	155
2. AB Komisyonunun 1475/95 Sayılı Tüzüğü	158
3. AB Komisyonunun 1400/2002 Sayılı Tüzüğü	161

a.	Marka İçi Rekabetin Arttırılması	162
b.	Markalar Arası Rekabetin Arttırılması.....	166
c.	Satış Sonrasının Rekabete Açılması	168
d.	Sağlayıcının Dağıtıcı Üzerindeki Baskısının Azaltılması	171
4.	AB Komisyonununun 330/2010 Sayılı Dikey Anlaşmalar Tüzüğü ile 461/2010 sayılı Motorlu Taşıtlar Tüzüğü.....	172
a.	1400/2002 Sayılı Tüzüğün Değerlendirilmesi	172
b.	330/2010 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Tüzük ile 461/2010 sayılı Motorlu Taşıtlar Tüzüğü'nün Uygulama Alanları.....	178
c.	330/2010 ve 461/2010 sayılı Tüzüklerde Yer Alan Yeni Düzenlemelerin Otomotiv Dağıtım Sözleşmelerine Etkileri	179
(1)	Grup Muafiyetine Tabi Olmak İçin Tek Bir Pazar Eşği Belirlenmesi	179
(2)	Çok Markalılığın Kaldırılması	182
(3)	Ek Tesis Hükmünün Kaldırılması.....	185
(4)	Dağıtıcıdan Servis Hizmeti Verilmesinin İstenebilmesi.....	186
(5)	Muafiyetten Yararlanma Ön Şartlarının Kaldırılması	187
(6)	461/2010 Sayılı Tüzük ve Satış Sonrasına Özel Kısıtlamalar.....	188
(a)	Yetkili Servislerin Tamir Amaçlı Parça Satma Hakkının Kısıtlanamaması.....	189
(b)	Yedek Parça Sağlayıcısının Satış Olanaklarının Kısıtlanamaması	190
(7)	Yetkili Servis Sözleşmelerinin Muafiyetten Yararlanma Şartları	192
(a)	Bağımsız Servislerin Teknik Bilgiye Erişimi	192
(b)	Garantinin Kötüye Kullanılması.....	195
(8)	İnternet Satışları Hakkında Özel Düzenlemeler.....	198

§3. TÜRKİYE’DE OTOMOTİV SEKTÖRÜNDEKİ DAĞITIM	
SÖZLEŞMELERİNE İLİŞKİN REKABET HUKUKU	
DÜZENLEMELERİ 204	
I. GENEL BİLGİ.....	204
II. İLGİLİ TEBLİĞLER.....	206
A. 1998/3 Sayılı Motorlu Taşıtlar Grup Muafiyeti Tebliği	206
B. 2005/4 Sayılı Motorlu Taşıtlar Grup Muafiyeti Tebliği	207
C. 2017/3 sayılı Motorlu Taşıtlar Grup Muafiyeti Tebliği.....	212
1. Motorlu Taşıtlar Sektör Raporu’nda Yer Alan Temel	
Tespitler ve Yeni Tebliğ Hazırlıkları	212
a. Motorlu Taşıtlar Dağıtım Pazarına İlişkin Tespitler ve	
Değerlendirmeler	212
(1) Motorlu Taşıtlar Dağıtım Pazarına İlişkin Tespitler....	212
(2) Motorlu Taşıtlar Dağıtım Pazarına İlişkin Tespitlerin	
Değerlendirilmesi.....	215
b. Bakım ve Onarım Hizmetleri Pazarına İlişkin	
Tespitler ve Değerlendirmeler	220
(1) Bakım ve Onarım Hizmetleri Pazarına İlişkin	
Tespitler	220
(2) Bakım ve Onarım Hizmetleri Pazarına İlişkin	
Tespitlerin Değerlendirilmesi.....	223
c. Yedek Parça Dağıtım Pazarına İlişkin Tespitler ve	
Değerlendirmeler.....	225
(1) Yedek Parça Dağıtım Pazarına İlişkin Tespitler.....	225
(2) Yedek Parça Dağıtım Pazarına İlişkin Tespitlerin	
Değerlendirilmesi.....	228
d. Muafiyetin Genel Koşullarına İlişkin	
Değerlendirmeler.....	231
2. Genel Olarak 2017/3 sayılı Motorlu Taşıtlar Grup	
Muafiyeti Tebliği	234
D. 2017/3 sayılı Tebliğ Hükümlerinin Detaylı Olarak	
İncelenmesi	242
1. Metodoloji	242
2. 2017/3 sayılı Tebliğ’in Kapsamı.....	244

a.	Anlaşmanın Konusu Bakımından.....	244
	(1) Konusu Yeni Motorlu Taşıtların Satışı Olan Anlaşmalar.....	248
	(2) Konusu Yedek Parça Satışı Olan Anlaşmalar.....	249
	(3) Konusu Bakım ve Onarım Hizmetlerinin Sağlanması Olan Anlaşmalar.....	253
b.	Anlaşmanın Tarafları Bakımından.....	254
c.	Pazar Payı Eşikleri Bakımından.....	257
	(1) Pazar Payı Eşikleri ve Pazar Payı Eşiklerinin Hesaplanması.....	257
	(2) Sağlayıcının Pazar Payının Hesaplanması.....	259
	(a) Yeni Motorlu Taşıtların Dağıtım Pazarında Sağlayıcının Pazar Payının Hesaplanması.....	261
	(b) Bakım ve Onarım Hizmetleri Pazarında Sağlayıcının Pazar Payının Hesaplanması.....	265
	(c) Motorlu Taşıtların Yedek Parçalarının Dağıtım Pazarında Sağlayıcının Pazar Payının Hesaplanması.....	271
	(d) Tek Alıcıya Sağlama Yükümlülüğü İçeren Anlaşmalarda Sağlayıcının Pazar Payının Hesaplanması.....	277
d.	Hukuki İşlemin Niteliği Bakımından.....	279
3.	Grup Muafiyetinin Genel Koşulları.....	282
	a. Asgari Sözleşme ve Feshi İhbar Süreleri.....	284
	(1) Belirli Süreli Sözleşmelerde Asgari Fesih Süreleri.....	284
	(2) Belirsiz Süreli Sözleşmelerde İhbar Süreleri.....	286
	(a) Genel Olarak.....	286
	(b) 2005/4 sayılı Tebliğ ve Feshin Gerekçelerini Açıklama Yükümlülüğü.....	291
	(3) Sözleşmenin Haklı Sebep Feshi.....	295
	b. 2017/3 sayılı Tebliğ ile Sözleşmeyi Devir Hakkı ve Hakem Şartının Kaldırılması.....	302
4.	Anlaşmayı Grup Muafiyeti Dışına Çıkaran Ağır Sınırlamalar.....	306
	a. Yeniden Satış Fiyatının Tespiti.....	308
	b. Bölge ya da Müşteri Paylaştırılması.....	316

c.	Seçici Dağıtıcıların Son Kullanıcıya Araç ve Parça Satışının Sınırlandırılması	324
d.	Seçici Dağıtıcılar Arasındaki Çapraz Satışların Yasaklanması	329
e.	Satış ve Satış Sonrası Hizmetlerinin Bir Arada Sunulmasına İlişkin Kısıtlamalar	330
f.	Yetkili Servislerin Özel Servislere Parça Satışının Kısıtlanması.....	336
g.	Yedek Parçaların Alternatif Kanallardan Dağıtımının Engellenmesi	344
(1)	Orijinal ve Eşdeğer Kalitede Yedek Parça Kavramları	345
(a)	Orijinal Yedek Parça Kavramı	345
(b)	Eşdeğer Kalitede Yedek Parça Kavramı	350
(2)	Sağlayıcının Kendisinden Temin Edilmeyen Parçaların Satışını ve Kullanımını Engelleyememesi	358
(a)	Yedek Parça Üreticisinin Sağlayıcı Dışındaki Teşebbüslere Yedek Parça Satma Hakkı.....	358
(b)	Yetkili Servislerin Sağlayıcı Dışındaki Teşebbüslerden Yedek Parça Temin Etme Hakkı	360
(c)	Yedek Parça Üreticisinin Ürettiği Yedek Parçalara Markasını veya Logosunu Koyma Hakkı	369
5.	Grup Muafiyetinden Yararlanamayan Özel Hükümler	371
a.	Genel Olarak	371
b.	Rekabet Etmeme Yükümlülüğü	374
(1)	Motorlu Taşıtların Dağıtımı ve Rekabet Etmeme Yükümlülüğü.....	376
(2)	Yedek Parçaların Dağıtımı ve Rekabet Etmeme Yükümlülüğü.....	385
(3)	Bakım Onarım Hizmetleri ve Rekabet Etmeme Yükümlülüğü.....	389
(4)	Dağıtıcının Asgari Alım Hedeflerinin Belirlenmesi	394

(5) Dağıtıcının Hedeflere Ulaşamamasının Yaptırımının Sınırları	398
(6) Sağlayıcının Çok Markalı Dağıtıcılardan Bilgi Alma ve Denetim Yapma Hakkının Sınırları.....	401
(7) 2017/3 sayılı Tebliğ ile Sağlayıcıya Özel Personel İstihdamı ve Teşhir Yerlerinin Ayrılması Hükümlerinin Kaldırılması	404
c. Tesis Yeri Yükümlülükleri	408
6. Seçici Dağıtım Sisteminde Dağıtım Ağına Kabul Kriterleri	409

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

OTOMOTİV SEKTÖRÜNDEKİ DAĞITIM SÖZLEŞMELERİNİN TÜRK REKABET HUKUKU AÇISINDAN İNCELENMESİ

§1. REKABET HUKUKUNA AYKIRILIĞIN OTOMOTİV DAĞITIM SÖZLEŞMESİNİN GEÇERLİLİĞİNE ETKİSİ	423
I. OTOMOTİV DAĞITIM SÖZLEŞMESİNİN REKABET HUKUKUNA AYKIRILIK TEŞKİL ETMESİ	423
A. 2017/3 Sayılı Tebliğ Uyarınca Muafiyetin Genel Koşullarının Sağlanmaması	423
1. Sözleşmenin Süresine ilişkin Düzenlemelere ve Feshi İhbar Sürelerine Uyulmaması	424
2. 2017/3 Sayılı Tebliğ ile Öngörülen Pazar Payı Eşiklerinin Aşılması	426
B. Anlaşmanın 2017/3 Sayılı Tebliğ ile Öngörülen Ağır Rekabet Sınırlamalarını İçermesi	427
C. Anlaşmanın 2017/3 Sayılı Tebliğ'in 7. Maddesi ile Öngörülen Rekabet Sınırlamalarını İçermesi	428
II. REKABETE AYKIRI OTOMOTİV DAĞITIM SÖZLEŞMESİNİN GEÇERSİZLİĞİNİN NİTELİĞİ	428

III. OTOMOTİV DAĞITIM SÖZLEŞMESİNİN REKABETE AYKIRILIĞI HAKKINDA REKABET KURULU VE MAHKEME KARARLARININ ÇATIŞMASI	436
A. Geçersiz Sözleşme Hakkında Doğrudan Mahkemeye Başvurulması.....	438
B. Geçersiz Sözleşme Hakkında Rekabet Kurulu Nezdinde Devam Eden Bir İnceleme Olması	441
C. Geçersiz Sözleşme Hakkında Rekabet Kurulu Tarafından Verilmiş Bir Karar Olması.....	442
D. Sözleşmenin Geçersizliği Hakkında İdari ve Adli Mahkeme Kararlarının Çatışması	446
E. Değerlendirme	448
§2. 2017/3 SAYILI TEBLİĞ'DE YER ALAN HÜKÜMLERİN GENEL İŞLEM ŞARTLARI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	452
I. GENEL İŞLEM ŞARTLARINA İLİŞKİN HÜKÜMLERİN OTOMOTİV DAĞITIM SÖZLEŞMELERİNE UYGULANMASI	452
A. Genel İşlem Şartları Kavramı.....	452
B. Genel İşlem Şartlarının Ticari Sözleşmelere Uygulanma Alanı	464
C. Otomotiv Dağıtım Sözleşmeleri ve Genel İşlem Şartları	469
II. SAĞLAYICININ 2017/3 SAYILI TEBLİĞ HÜKÜMLERİNE UYMA ZORUNLULUĞU VE GENEL İŞLEM ŞARTLARI.....	474
§3. ARAÇ VE YEDEK PARÇA DAĞITIMINDA SINAİ MÜLKİYET VE REKABET HUKUKU HÜKÜMLERİNİN ÇATIŞMASI	478
I. OTOMOTİV SAĞLAYICISININ ARAÇ VE YEDEK PARÇALARIN PARALEL İTHALATINI ENGELLEMESİ.....	478
A. Paralel İthalat Kavramı	478
B. Sağlayıcının Sınai Mülkiyet Haklarını Kullanarak Paralel İthalatı Engellemesi	483

C. Rekabet Kurulu Kararları Işığında Otomotiv Sektöründe Paralel İthalatın Engellenmesi	491
II. MOTORLU TAŞIT YEDEK PARÇALARININ PATENT VE TASARIM TESCİLİ İLE KORUNMASINDA REKABET HUKUKUNDAN KAYNAKLANAN SINIRLAMALAR	494
A. Motorlu Taşıtların Yedek Parçalarının Tasarım Olarak Korunması	494
1. İşlevsel Zorunluluk İçeren (Must Fit) Yedek Parçalar	496
2. Görsel Zorunluluk İçeren (Must Match) Yedek Parçalar	497
3. İşlevsel ve Görsel Zorunluluk İçermeyen Yedek Parçalar....	502
4. Görünmeyen Yedek Parça Tasarımları	504
B. Motorlu Taşıtların Yedek Parçalarının Patent Olarak Korunması....	506
C. Yedek Parçalar Üzerindeki Sınai Hakların Korunması ve Rekabet Hukuku.....	509
D. Patent ya da Tasarım Koruma Süresi Dolan Yedek Parçanın Parça Üreticisi Tarafından Üretilmesi	515
§4. OTOMOTİV SEKTÖRÜNDE DAĞITICILAR ARASINDAKİ YATAY İLİŞKİLER YOLUYLA REKABETİN KISITLANMASI	519
I. OTOMOTİV SEKTÖRÜNDE BİLGİ DEĞİŞİMİ	519
A. Bilgi Değişimi Kavramı	519
1. Bilgi Değişiminin Rekabet İhlali Yaratması	523
2. Paylaşılan Bilginin Niteliğinin İhlalin Değerlendirilmesine Etkisi	528
B. Otomotiv Meslek Birlikleri Aracılığıyla Bilgi Değişimi	536
II. SAĞLAYICININ DAĞITICILAR ARASINDAKİ BİLGİ DEĞİŞİMİNE ETKİSİ.....	549
A. Genel Olarak	549
B. Değerlendirme	556
III. OTOMOTİV DAĞITICILARI ARASINDAKİ KARTEL ANLAŞMALARINI	558
§5. OTOMOTİV SEKTÖRÜNDE SATIŞ SONRASINA ÖZGÜ DEĞERLENDİRMELER	567

I. HAKİM DURUMDAKİ SAĞLAYICININ DAĞITICILARINA EŞİT DAVRANMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ	569
A. Satış Sonrası ve Yedek Parça Dağıtım Pazarında Sağlayıcının Hakim Durumu	569
B. Sağlayıcının Ayrımcılık Yoluyla Hakim Durumunu Kötüye Kullanması	571
1. RKHK m. 4/e'nin Sağlayıcının Tek Taraflı Davranışlarına Uygulanabilirliği	572
2. Hakim Durumdaki Sağlayıcının Dağıtıcılarına Eşit Davranma Yükümlülüğü	576
3. Nitel Seçici Dağıtım Sisteminin Kaynaklanan Eşit Davranma Yükümlülüğü	582
4. Sağlayıcının Dağıtıcıya Eşit Davranma Yükümlülüğünün Sınırları	583
II. MARKALI KASKO SİGORTALARININ REKABET HUKUKU AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	590
A. Markalı Kasko Poliçelerindeki Yetkili Servis Klozlarının RKHK Açısından İncelenmesi	592
B. Markalı Kasko Poliçesi İle Tüketicilere Sağlanan Menfaatlerin 2017/3 Sayılı Tebliğ Kapsamında Değerlendirilmesi	596
III. ARAÇLARIN PERİYODİK BAKIMLARININ VE ONARIMLARININ YETKİLİ SERVİSLERDE YAPTIRILMASININ ZORUNLU TUTULMASI VE UZATILMIŞ GARANTİLER	599
A. Garanti Süresi İçindeki Araçların Garanti Kapsamı Dışında Kalan Ücretli Bakım ve Onarımları	601
1. 2005/4 sayılı Tebliğ ve Garantinin Kötüye Kullanılması ...	602
a. Genel Olarak	602
b. Rekabet Kurumunun 07.11.2014 tarihli Duyurusu	606
c. Duyuruda Atıfta Bulunulan İlgili Tüketici Mevzuatı ...	606
2. 2017/3 sayılı Tebliğ ve Garantinin Kötüye Kullanılması	608

B. Garanti Süresi İçindeki Araçların Garanti Kapsamındaki Ücretsiz Bakım ve Onarımları	612
C. Uzatılmış Garantiler	613
D. Garanti Süresinin Son Bulmasından Sonraki Ücretli Bakım ve Onarımlar	615
IV. TEKNİK BİLGİ VE EKİPMAN SAĞLAMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ	616
A. 2005/4 sayılı Tebliğ ve Teknik Bilgi ve Ekipman Sağlama Yükümlülüğü	617
B. 2017/3 sayılı Tebliğ ve Teknik Bilgi ve Ekipman Sağlama Yükümlülüğü	622
SONUÇ	625
KAYNAKÇA	637